

ÎNTRE IMANENȚĂ ȘI TRANSCENDENȚĂ

**Moltmann și Lossky în dialog
despre Trinitatea Divină**

Corneliu Boingeanu

**ÎNTRE IMANENȚĂ ȘI
TRANSCENDENȚĂ**

**Moltmann și Lossky în dialog
despre Trinitatea Divină**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Coperta: Angelica Badea

Copyright © 2009
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul Nicolae Bălcescu 27-33,
sect. 1, București.
Tel./Fax. (021) 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro.
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL
CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR
(C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOINGEANU, CORNELIU

Între imanență și transcendență / Boingeanu
Corneliu. - București : Editura Universitară, 2009
ISBN 978-973-749-539-6

2

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare.

Distribuție: tel/fax: (021) 315.32.47
(021) 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-973-749-539-6

CUPRINS

INTRODUCERE	9
-------------------	---

PARTEA ÎNTÂIA	
EPISTEMOLOGIA CATAFATICĂ A TRINITĂȚII	24

Capitolul 1

<i>Modus Operandi: gramatica dialectică a Trinității</i>	31
1.1. Dialectică și analogie	32
1.2. Dialectică și istorie	39
1.2.1. Istoria dialectică a învierii	40
1.2.2. Istoria dialectică a timpului	46
1.2.3. Istoria dialectică a dragostei lui Dumnezeu	53
1.3. Dialectica și evenimentul Hristos	57
1.3.1. Paradoxul crucii	61
A. Paradoxul epistemologic	61
B. Paradoxul ontologic	66
1.3.2. Paradoxul învierii	69
1.4. Concluzie	72

Capitolul 2

<i>Modus Cognoscendi: Epistemologia catafatică a creației</i>	77
2.1. Revelația catafatică a lui Dumnezeu în creație	78
2.1.1. Cunoașterea participativă	79
2.1.2. Limbajul escatologic al revelației	81
2.1.3. Dovada ontologică a existenței lui Dumnezeu	91
2.1.4. Hermeneutica kerigmatică a Bisericii	97
2.1.5. Teologia mesianică a creației	101
2.2. Cristologia catafatică dedusă din creație	106
2.2.1. Cristologia în formă istorică	107
2.2.2. Istoria în formă divină	112
2.3. Pneumatologia catafatică dedusă din creație	117
2.3.1. Pneumatologia catafatică	118
2.3.2. Pneumatologia pragmatică	122
2.4. Trinitatea catafatică dedusă din creație	127

2.4.1. Ontologia perihoretică a Trinității	133
A. Perihoreza Tată-Fiu	134
B. Perihoreza Tată-Duh Sfânt	139
C. Perihoreza Fiu-Duhul Sfânt	143
2.4.2. Epistemologia trinitară interioară a lui Dumnezeu Creatorul	147
2.5. Concluzie	158

PARTEA A DOUA

EPISTEMOLOGIA APOFATICĂ A TRINITĂȚII	164
---	------------

Capitolul 3

<i>Modus Operandi: Gramatica apodictică a Trinității</i>	168
3.1. Antinomia apodictică a teologiei creștine	168
3.2. Uniunea apodictică a omului cu Dumnezeu	175
3.3. Instantaneul apodictic al eternității în timp	184
3.4. Limitele gramaticii apodictice	189

Capitolul 4

<i>Modus Cognoscendi: Epistemologia apofatică a creației</i>	192
4.1. Revelația: Gramatica apofatică a Trinității	193
4.1.1. Vederea beatifică a lui Dumnezeu	195
A. Epistemologia lui Clement potrivit lui Lossky	200
B. Epistemologia lui Origen potrivit lui Lossky	206
C. Epistemologia Capadocienilor potrivit lui Lossky	212
C.1. Sf. Vasile cel Mare	212
C.2. Sf. Grigore de Nazianz	216
C.3. Sf. Grigore de Nisa	219
D. Epistemologia lui Dionisie potrivit lui Lossky	221
E. Epistemologia lui Maxim potrivit lui Lossky	228
F. Epistemologia lui Palama potrivit lui Lossky	232
4.1.2. Cunoașterea mistică despre Dumnezeu	239
4.1.3. Natura enigmatică a energiilor necreate	248
4.1.4. Limitele gramaticii apofatice	254
4.2. Creația: Gramatica pierdută a Trinității	258
4.3. Hristos: Economia Fiului fără economie	266
4.4. Duhul Sfânt: economia apofatică a celei de-a treia Persoane	273

4.5. Sfânta Treime: Persoanele divine fără economie	280
4.6. Concluzie	288

Capitolul 5

CONCLUZIE: EPISTEMOLOGIA ANTINOMICĂ

A TRINITĂȚII	293
---------------------------	-----

5.1. Promisiunile și limitele hermeneuticii catafactice	294
---	-----

5.2. Promisiunile și limitele hermeneuticii apofatice	301
---	-----

5.3. Promisiunile hermeneuticii antinomice	307
--	-----

ABREVIERI	317
------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE I	319
-----------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE II	327
------------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE III	358
-------------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE IV	378
------------------------------	-----